

PROTOKOLL

28. mai 2019 nr 1.11-1/13

Põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu

Algus kell 10.00, lõpp kell 13.00

Juhatas: maaeluminister Mart Järvik ja kantsler Illar Lemetti

Võtsid osa: Mart Järvik, Illar Lemetti, Toomas Kevvai, Marko Gorban, Jaan Kallas, Jaan Metsamaa, Liia Lust, Kerli Ats, Einar Pärnpuu, Raul Rosenberg, Kalmer Visnapuu, Urmas Aava, Merit Mikk, Mait Klaassen, Rauno Reinberg, Jaak Läänemets, Andres Oopkaup, Kaja Peterson, Sirje Potisepp, Veiko Pak, Urmas Kruise.

Puudusid: Valdek Haugas, Signe Sarah Arro, Kaie Koskaru-Nelk, Tiit Niilo, Martin Repinski, Vahur Vingisaar.

Kutsutud: Maido Pajo, Peeter-Tanel Orro, Kai-Liis Nõlvak, Krista-Maria Alas, Riina Maruštšak, Jane Mättik, Meeli Lindsaar, Marek Uusküla, Lauri Lelumees, Sandra Salom, Martti Mandel, Liisa Kähr, Madis Võikar, Sigmar Suu, Marge Nõmmik, Kai Kalmann, Janeli Tikk, Reno Paju, Allan Aleksašin, Kadri Kabel, Madis Pärtel, Eduard Koitmaa, Erkki Miller, Olavi Petron, Siim Tiidemann, Katrin Rannik, Kadri Rand, Ragni Koitmaa.

Istungi päevakord:

1. Õhusaaste vähendamise programm, põllumajanduse meetmed ja nende maksumus.
2. Põllumajanduses kasutatava erimärgistatud diislikütuse aktsiisisoodustuse skeemi võimalikud muudatused.
3. Taimekaitsevahendite säästva kasutamise tegevuskava 2019–2023.
4. Toidutarneahela ametliku kontrolli määruste rakendamise ettevalmistamisest, sh järelevalvetasudest.
5. Päevakorraline punkt – Turu läbipaistvus.

1. Õhusaaste vähendamise programm, põllumajanduse meetmed ja nende maksumus – ettekande tegi Riina Maruštšak (Keskkonnaministerium)

I. Lemetti: ÜPP-sse me saame ka kindlasti meetmeid planeerida, aga kas mujalt on ka abi tulemas? Rahasummad on väga suured. On räägitud ka kvoodimüügi meetmetest.

R. Maruštšak: Jah, ka kvoodimüügi võimalusi kaalutakse.

K. Visnapuu: Miks on prognoositud nii tagasihoidlik loomade arvu kasv järgmisel kümnel aastal? Meil on praegu 0,4 loomühikut hektari kohta, Taanis on see vist 4,6, seega ligikaudu kümnekordne vahe. Nii väikese loomade arvuga ei ole võimalik säilitada põllumaa viljakust.

R. Maruštšak: Prognoosid on koostatud MeM-i poolt. Minule teadaolevalt on kasutatud Statistikaameti andmeid.

M. Mandel: Prognoosid on koostatud ekspertarvamuste põhjal. Prognoosimudelit meil Eestis ei ole, kuid meil on plaan see koostada. Ekspertid on MeM-ist, kes on vastutavad valdkonna poliitika kujundamise eest ning osalevad rahvusvahelistes töögruppides. Arvestatud on ka arengukavasid ning konsulteerisime sektori esindusorganisatsioonidega.

I. Lemetti: Kui loomade arv peaks kasvama kiiremini, siis kusagil sellele piiri ees ei ole. Sel juhul tuleb rakendada täiendavaid meetmeid. Keegi ei soovi keelata loomakasvatuse arengut.

R. Maruštšak: Programmi peame iga nelja aasta tagant uuendama. Prognoose tuleb aga uuendada iga kahe aasta tagant. Kui näeme, et trend suureneb, peame üle vaatama ka meetmed.

K. Visnapuu: Põllumajandusloomade arv muutub suuresti ka riiklike meetmete tulemusena. Kas seega tähendab see prognoos, et MeM ei kavatse panustada loomakasvatuse kasvu ja sektori arengusse?

I. Lemetti: Prognoos seda ei näita, on tuginetud statistikale. Kui vaadata seniseid loomade arvukuse muutusi, siis ei ole olnud pidevat kasvu.

K. Visnapuu: See ongi probleemiks.

I. Lemetti: See ei ole seotud konkreetse punktiga, st kliimameetmed ei hakka loomakasvatuse arengut piirama.

R. Rosenberg: Minu küsimus puudutab riikide võrdset kohtlemist EL-s. Näiteks ammoniaagi heide Taanis või Hollandis on nende riikide suurema rahvastiku tõttu oluliselt suurem kui Eestis. Kuidas me teiste EL riikidega võrreldes välja paistame? Kas me võime sellega suruda meie tootja ebavõrdsemasse konkurentsi?

R. Maruštšak: Direktiiviga on kõigile EL riikidele seatud erinevad kohustused. Eesti kohustus ammoniaagi vähendamiseks on 1%, enamikel teistel riikidel on see kõrgem. Taanil ja Hollandil on samuti selles osas seatud väga ambitsioonikad kohustused ning nad näevad ette selleks vajalikud meetmed.

R. Rosenberg: Olen andmeid võrrelnud ning mainitud riigid ei saavuta kunagi sellist taset, kus meie praegu oleme. Siis me peame tegema veel investeringuid, teades seejuures põllumajanduse laenukoormust. Toetada me üle 50% ei saa. On arutamise koht, kas me peame selliseid reegleid kehtestama, mis viivad meid konkurentsist välja.

R. Maruštšak: Välisõhu kaitse osas soovime võtta suuna, kus toetuste kaudu suuname põllumehi rakendama vähesaastavaid tehnoloogiad (nt sõnnikuhoidlate katmine). Hetkel ei ole tegemist kohustusliku meetmega. Kui põllumehel on keskkonnakompleksluba, siis ta peab täitma parima võimaliku tehnika nõudeid. Oluline on toetusmeetmete kaudu suunata ettevõtjaid juba uute loomakasvatushoonete rajamisel arvestama keskkonnanõuetega, sh ammoniaagi heitkoguste

vähendamise tehnoloogiate rakendamisega.

A. Oopkaup: Siseriiklikult on teistes sektorites lämmastiku ja KHG heidet suhteliselt palju. Kuidas teisi sektoreid koheldakse võrreldes põllumajandusega? Samuti jäi kõlma, et põllumajandus annab 22% Eesti KHG heitkogusest. Inglismaal on põllumajanduse osakaal KHG heitest hinnatud 10%-le.

M. Mandel: Kogu Eesti KHG heitest moodustab põllumajandus 6,6%. 22% on põllumajanduse osakaal jagatud kohustuse määruse sektorites, kus ei kajastata põlevkivisektori heidet. Jagatud kohustuse määruse sektorites peab Eesti aastaks 2030 vähendama KHG heidet 13% 2005. aastaga võrreldes. Selle kohustuste jaotus sektorite vahel on siseriiklik otsus, mida ei ole veel tehtud. Kliimapoliitika põhialustes ja kulutõhusate kliimameetmete uuringus on leitud, et peamine heite vähendamine peaks tulema transpordi- ja energeetikasektorist. Põllumajanduse heite vähendamise potentsiaal on väike, mistõttu on seni leitud, et peaksime selles sektoris rääkima heite kasvu piiramisest või minimaalsest vähendamisest.

A. Oopkaup: Transpordisektor on probleem teema, et põhiosa heitest tekib masinate tootmisel. Me peaksime ka seda arvesse võtma ning sel juhul on kasulik vanade masinatega võimalikult pikalt töötada.

U. Kruuse: Põlevkivisektori välistamine tekitab küsimusi, et kas siis teistel sektoritel on selle tõttu kohustus suurem. Peame hindama, kuidas oleks võimalik toetustmeetmetega nii edasi minna, et eesmärkide täitmise kulu oleks põllumajandussektorile minimaalne. Vastasel juhul peavad mõned sektorid ebamõistlikult palju pingutama, mis muudab nende konkurentsivõime küsitavaks. Me oleme võtnud eesmärgi ka põlevkivist pikas perspektiivis väljuda. Kui öelda nüüd põllumajandussektorile sõnum, et te oluliselt kasvada enam ei saa, siis see ei ole mõistlik signaal.

R. Maruštšak: Põlevkivisektori CO₂ heite vähendamine toimub turumehhanismi põhjal. Neile on eraldatud teatud hulk kvoote, mille kogus igal aastal teatud koefitsiendi võrra väheneb. 2050. aastaks kaalutakse EL-s süsinikuneutraalsuse stsenaariumit.

A. Oopkaup: Samas maksab selle kinni tarbija ning Eestis on juba praegu piirkonna kõige kallim elekter.

M. Klaassen: Millal ja mis osas muutuvad need nõuded kohustuslikuks? Millal tulevad trahvid?

R. Maruštšak: Trahvid tulevad siis, kui me oma kohustusi ei täida. Õhusaaste osas leiab esimene hindamine aset aastal 2022, mil on aluseks 2020 inventuuri andmed. 2020. a eesmärgi me ilmselt saavutame. 2030 on järgmine kohustus ning selle hindamine leiab aset aastal 2032. Kui me siis kohustust ei täida, on meil rikkumismenetluse ja trahvi oht.

M. Klaassen: Võetakse arvesse ka linnade ja jäätmekäitluse heidet?

R. Maruštšak: Võtame arvesse kogu teadaoleva informatsiooni.

2. Põllumajanduses kasutatava erimärgistatud diislikütuse aktsiisoodustuse skeemi võimalikud muudatused – ettekande tegid Krista-Maria Alas (Maksu- ja Tolliamet) ja Liisa Kähr

M. Järvik: Mina ei pea mõistlikuks, et kütust värvitakse. Nt lumelükkamine traktoriga, kus värvitud kütuse jääkide tõttu kütusepaagis saadakse karistada. Omavalitsusjuhina oli tõsine

probleem lumekoristuse ajal, et trahviti traktoriste, kes lükkasid teid lahti ja kui leiti sinine kütus paagist või selle jälgi. See pahandas põllumehi. Kütuse värvimine on suur kulu. Hektaripõhiselt on võimalik toetused ära maksta maaomanikele ja põlluharijatele – see on ainult tehniline küsimus, mismoodi see lahendada, kas igakuiselt oleks võimalik põllumehel toetust saada või korra aastas, mõistlik oleks igakuiselt. See tuleb täpselt kokku leppida, mismoodi toetus kohale jõuab. See väldib ühtlasi olukorda, kus Tallinna kesklinnas, millel ei ole erilist seost põllumajandusega, müüakse suurtes kogustes erimärgistatud kütust ja väärkasutus oleks sellega välistatud. Leitakse kindlasti ka muid skeeme. Väärkasutamise suurusjärk on hetkel ca 5 mln eurot.

K-M. Alas: 2018. aastal lubati tarbimisse 83 mln liitrit EDK-d. Väärkasutusega riskiga müük 2018. aastal oli 13,2 mln liitrit. Väärkasutus ca 4,7 mln eurot. EDK-d tohib kasutada põllumajanduses, müüja tuvastab ostja isiku ja fikseerib kasutusala. Tangitakse nii otse autodesse, sõiduautodesse, veoautodesse. Enne tangi ja pärast maksa tanklates esineb väärkasutust. Sel juhul müüja ei saagi ostuhetke kontrollida, kütus on juba paagis. Lisaks kasutatakse lumekoristusel ja metsatöödel. Trahv ettenähtud füüsilisele isikule 1200 eur ja juriidilisele isikule 3200 eur. 1 juulist 2017 tuleb lisaks trahvile tasuta ka aktsiisivahe. 2018. a oli ca 4,7 mln eurot on väärkasutuse maht, 2017.a oli väärkasutuse kogus ca 5,2 mln eurot. 2018. a määras EMTA täiendavad aktsiisivahed kokku summas 65 299 eur 159-le isikule. 38% sellest summast on tasumata, kusjuures 26% isikutest on jätkanud EDK kasutamist.

Väärteomenetluses 2017. aastal karistati 19 isikut, 2018. aastal kuute isikut. Keskmise määratud trahvisumma on 2017. a 91,67 eur ja 2018. a 98,67 eur. Väärteomenetluse juures on probleemiks, et ka juhul, kui on tuvastatud väärkasutamine – eelkõige otse paaki tankimine, siis tõestamine on keeruline, sest tavaliselt tuvastatakse väärkasutus ca 30+ päeva hiljem ja selleks ajaks ei ole vahel ka tanklate videosalvestisi alles.

Trahvi suurustest – tuleb arvestada keskmist trahvimäära ning isiku süü suurust. Trahvi summa, mõju, menetlusressurss ei ole omavahel proportsioonis. 2017 ja 2018 alustati 446 väärteomenetlust. Lõpetatud menetlusi on 321, kuid see ei tähenda alati karistamist, esineb olukordi, kus tõendite puudumise tõttu ei ole suudetud süüteo koosseisu tõendada.

Järelevalve keerukusest: puudub võimalus kontrollida, kuidas toimub ostja tuvastamine, nt ka surnud isikud on ostjad, äriregistrist kustutatud äriühingud – tankla ostuhetkel ei saa kontrollida seda, nad üksnes saavad andmed üles märkida.

Teine probleem on, et isikud pole kättesaadavad. Viiakse läbi riskianalüüsi – võetakse isikutega ühendust, kuid isikud ei reageeri ei telefonile ega e-kirjadele. Ka on osade väärkasutajate puhul näha, et neil on eelnevad võlgnevused. Proovide võtmine on vahel raskendatud, nt uuematel autodel on kütusepaak selline, et sinna ei saagi midagi sisse panna. Kui on kindel teadmine, saab sõiduki teisaldada remonditöökotta, aga see on ressurss ja ajakulu. Paagi pealt on aktsiisivahe 20 euri, tulukulusuhe on ebaproportsionaalne. Samuti on jäägi koguste tuvastamine äärmiselt keeruline. Hetkel toimub tagantjärgi kontroll. Väärkasutust oleks vaja ennetada. Seejuures EDK omamine ei ole keelatud, küll aga kasutamine.

U. Kruuse: isegi kui ostja tuvastame, siis kuidas tagada see, et ta seda edasi ei müü. Mis on teiste riikide praktika?

A. Oopkaup: küsimus trahvimäärade osas. Mul on kogemus UK-st varasemast asjast. Igas farmis oli EDK posti otsas, kuid seal öeldi, et risk on nii suur, et keegi ei riku. Riski suurus oli väikese odava sõiduauto hind. Eestis paari-kolme paagi pealt on kulu tasa.

J. Kallas: väärkasutus on üks asjaolu, teine oluline teema diislikütuse kasutamisel on riigiabi tingimuste täitmise kontroll ehk raskuses oleva põllumehe tuvastamine. Täna elame olukorras, kus PRIA-le on tehtud ülesandeks vahendada EMTA ja Rahandusministeeriumi vahelist suhtlemist ja teha vastav aruanne selle kohta, kes ja millal tankis ja kas ta oli või ei olnud majanduslikes raskustes. EMTA on saatnud 26. aprillil eelmisel aastal kirja, et nemad PRIA-le andmeid enam ei esita. Mis selle aspektiga edaspidi saab? Selle mõju halduskuludele, IT-arendusele, halduskoormusele on kordades suurem kui väärkasutus.

K-L. Nõlvak: ei oska seda teemat kommenteerida, ei ole sellest kirjast teadlik. Oleksime seda teadnud, oleks saanud teemat uurida.

J. Kallas: oleme korduvalt pöördunud teie asutuse poole.

L. Kähr: see miks olukord on täna selline nagu ta on, on seotud mõne aasta taguse kokkuleppega, et kuidas hakkab toimuma andmevahetus: Maksu- ja Tolliamet esitab andmed PRIA-le, kes arvutab riigiabi elemendi ja kannab andmed riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse ja kust näeme, kes on riigiabi saaja. See teema väärrib eraldi kohtumist. Minule teadaolevalt on need andmed PRIA-le esitatud, ka sellel aastal.

Täpsustus: PMAN liikmetele saadetud Maaeluministeeriumi ettekand slaidil nr 6 „Kogused ja kütuse ostjad 2018“ on tehnilistel põhjustel ebaõiged andmed, mistõttu ei ole andmed kasutatavad.

R. Rosenberg: enne värvimist oli kompenseerimine, põllumeestele oli hästi suur võit, et värvimine tuli, see ikkagi hoidis käibevahendeid kokku. On küll pettusi, kuid enamus on ausad ja kasutavad sihtotstarbeliselt. Kui sätime teistsuguse süsteemi üles, siis seal on probleeme, mida hetkel ei näe, kes teeb tagastamisotsuse, mis on summad. Nt kes künnavad, mullatöö tegijad ja mahedad, nad on suuremad kaotajad, seal on kulu rohkem. See on hästi keeruline, peame arutama, mis see muudatus annab. See muudatus ei anna võitu põllumeestele. Kõige parem on minu hinnangul tänane olukord, mis ei vaja kütuse ostmiseks lisafinantseeringut.

M. Järvik: halduskoormus on selle süsteemi puhul väga suur, kontrollide pool nõuab tohutut kulu. See, et suuri koguseid müüakse Tallinna keskkonnas, siis see räägib selgelt pettustest. Kui tulevikus teha süsteem selliselt, et hektarid on aluseks, siis tootjaid saab ju ka liigitada, mahetootjaid saab eraldi vaadata, kellel on suurem hektarikulu. Tänapäevaste IT-lahenduste mõttes ei tohiks see olla raske probleem. Halduskoormuse vähendamise mõttes oleks värvimise lõpetamine õige.

A. Oopkaup: olen selle teemaga ka 2010. aastal tegelenud. Tänapäevase skeemi puuduseks on ka see, et põllumajandustootja ise väärkasutab, kas kaubaveol, lumelükkamisel. On ka küsimused, maaparandussüsteemi kraav ja võsa giljotiiniga võtmine – kas võib sinise kütusega töid teha? Väga keeruline teema ja sõltub, kuidas teemale vaadata. Hägusaid alasid eksisteerib. Ühelt poolt on tegu metsatöödega, teiselt poolt põllumajandusega. Näen, et üheks probleemiks riigi ja ettevõtja suhtes on see, et seadusandja ja nõustaja ei saa alati seaduse mõttes ühte moodi aru. Värvimise kulu osas – trahvid võiksid seda kulu tasakaalustada. Väärkasutuse osas vajab mõtlemist, et võib olla tavatanklas tavakodanikule sellist kütust võib olla ei peaks müüma. Füüsiline isik ei pea olema sellisel kujul subjekt, et saab tanklast osta. Alternatiiv oleks, et füüsiline isik saab tuludeklaratsiooniga aastas tagasi taotleda. Ka Maaeluministeeriumi ettekandest oli näha, et on kolm sihtgruppi: füüsilised isikud, füüsilisest isikust ettevõtjad ja juriidilised isikud. Tundub hetkel nii, et sellisel kujul ei peaks olema füüsiline isik, et ta saaks tanklas osta. Ettekandest nähtus, et füüsilised isikud on 47% ÜPT taotlejatest, nende puhul

saaks rakendada kord aastas maksutagastust. Samas FIE-d ja juriidilised isikud on kindlasti need, kes ostavad kütust hulgi ja seega suudetakse seda kasutust kontrollida, väga suure tõenäosusega vähemalt.

Juhul, kui süsteemi muuta, siis ma arvan, et põllumeestel on kõige keerulisem taluda ja aru saada konkreetsetest limiitidest, seda et kuidas maha arvestada või koguselist piirangut seada. Mõned asjad Maaeluministerium tõi ka ettekandes välja, kuid reaalsus on ju see, et kui näiteks maahooldusniiteks kulub 5l /ha ja kartulikasvataja kulutab Šoti tehnoloogiaga 300 l/ha, siis see on oluliselt suurem kulu. Muud tegevused tõenäoliselt jäävad sinna vahepeale ja seda on keerukas arvestada ja hinnata, kuna ei tea mida põllumees täpselt kasutab. Teine tootmisliikide võrdlus, mida juba nimetati: mahe versus tava – mahe eeldab suuremat mehaanilist tegevust. Kolmandaks, täna me ei räägi sellest, aga on ka selge kulu vahe, kas kasutame taimekaitsevahendeid või peame taimekaitsevahendeid mehaanilise tegevusega asendama – üks poliitiline otsus võib suurendada kütuse kulu. Käibekapitali probleem – täna ostavad paljud põllumehed kütust pika maksetähtajaga. Kuidas värvimata kütuse osas seda tagastust tagada?

Värvimata kütuse kõige suurem probleem on varastamine - juba täna on diisli varastamine traktoripaakidest täiesti arvestatav. Kui värvimine kaotada, siis iga masin muutub varastamisobjektiks, see on üsna oluline probleem. Võib ju öelda, et vara kaitsmine on vara omaniku teema, kuid lukud siinkohal ei ole varast pidanud.

Kokkuvõttes on EPKK instruksioon toetada rohkem varianti nr 1.

K. Peterson: kahjuks esimest ettekannet ei kuulnud. Limiitide seadmise ja kasvuhoonegaaside seos, kas tegemist on ideekavandiga või on mõju analüüsitud?

J. Läänemets: kõik tahaksid saada võimalikult mõistlikku lahendust limiitide osas. Teame kuidas riigikogu kuluhüvitisi optimeeritakse. Kui heal aastal olen säästlik majandaja, siis saab limiidi välja võtta ja see muutub täiendavaks kütuseäriobjektiks. Lõppkokkuvõttes kulu võib ületada värvimise kulu. Praegune süsteem, kus toetatud on konkreetne asi konkreetse kulu alusel on igati okei lahendus. On vaja kehtestada trahvid, et kaoks himu keelatud asju kasutada. Andres Oopkaup rääkis olulised asjad ära. Ei ole põhjust olemasolevat toimivat süsteemi lammutada.

A. Oopkaup: talvisest teehooldusest jäi eelnevalt rääkimata – teehooldus on ühiskonna üldine hüvangu, ei ole mõistetav. Selles kontekstis ei saa aru, miks karistada põllumehi selle hüvangu eest kogukonnale. Tean küll seda argumenti, et kollased veoautod konkureerivad valge kütusega, kuid vastus sellele on, et suured veoautod lükkavad päevas sadu kilomeetreid, traktorid ei küündi ligilähedaseltki sinna. Traktoritele jäävad ebamugavad väiksed teed, traktorid lükkavad ebamugavaid kohti, nurgataguseid, kuhu alati suured masinad ei tule. Kui Maanteeamet püüaks rohkem teid tsoonidesse jagada, siis põhimõtteliselt saaks kokku leppida variandi, kus hundid söönud ja lambad terved nii, et põllumehed teevad väikeseid abitöid ja suured autod saavad riigi erinevate trassidega teid lükata.

K-L. Nõlvak: kas isikute ring võiks olla piiratud?

J. Läänemets: müügikohad vajavad üle vaatamist, linnatanklad ei peaks erimärgistatud diislikütust müüma.

I. Lemetti: kas on veel ettepanekuid?

U. Kruuse: soovin üle küsida, et kesklinnatanklad käivad arutelust läbi sada korda, sellise

informatsiooni peale peaks olema juba tuvastatud, kes ja miks seal käivad, see tundub halenaljakas, et sellest praegu räägime. Kas seda on kontrollitud, milliste vihjete peale minnakse? Teiseks, tekitab küsimusi isikute tuvastamine tanklas – praegu oli probleem, et paned püstoli sisse ja saad tanklast kütust. Kas meie e-lahenduste kaudu, kui vaadatakse halduskulu, kas seda ei saa asendada teistest süsteemidest, kus isik on selgelt tuvastatav, et osta saaks õigustatud subjekt?

Kui panna limiit, siis riigile, menetlejale võib olla hästi jälgitav, kuid ei pruugi õigust välja tuua, see kindlasti on probleem.

K-L. Nõlvak: kui EMTA seisab täisvormis tanklas, siis väärkasutaja sealt erimärgistatud diislikütust ei osta. Ka pole mõtet 24/7 ametnikel tanklas seista. See on üks asi. Teiseks, täna ei ole ju tegelikult õigustatud isikute ring teada. Tankla fikseerib isiku, paneb kirja, mis isik ütleb, et mis otstarbel isik kasutab, ta ei kontrolli seda programmi kaudu. Tankla fikseerib isiku ja mis otstarbel ta seda kasutab. Tanklal puudub see register, et kus seda kontrollida. Süsteemi loomine kõige lihtsam, kui pole nimekirjas, siis ei saa. Täna see puudub.

U. Aava: Kas analoogselt alkoholi ja tubaka müügile ei saaks olla, et karistada saab müüja, mitte ostja? Seda juhul, kui oleks teada soodustatud isikute nimekiri. Lätis on nii, et kui tehnilist passi ei ole, siis kütust ei müüda. Kui müüja ei suuda seda tagada, siis müügiõigust ei saa.

P-T. Orro: Varasemalt on olnud tagastus ja ilma värvimiseta. Kas on meeles, mis oli toona selle süsteemi nõrkused? Arutelus toodi välja, et värvimine on soodus põllumajandustootjale. Peame vaatama, et me ei astuks vana reha otsa, mis toona oli.

R. Rosenberg: Põllumehe jaoks oli tol ajal korraldus keeruline ja tagantjärgi soodustuse saamine ei olnud hea käibekapitali mõttes. Abi saadi tagantjärgi ja seda pidi taotlema. Eraldised vähenesid, põllumeeste arvates oleks pidanud summad olema suuremad. Mingi hetk oli summa piisav, kuid eraldised vähenesid. Summad ei olnud meie arvestuse järgi piisavad. Seotud sama teemaga, mida siin on palju käsitletud: erinevad kultuurid ja viljelusviisid kasutavad kütust erinevalt, üks teeb otsekülvi, teine künnab. A. Oopkaup tõi väga ilusasti välja selle. Need on esimesed meenutused, kuid Maaeluministeriumil on ilmselt need paberid olemas.

I. Lemetti: kas on veel ettepanekuid võimalike muudatuste osas? Täna ei ole eesmärk kindlas skeemis kokku leppida, kuid kõik ettepanekud on teretulnud.

J. Läänemets: kultuuride puhul võib kulu erineda, nt teraviljade puhul on mõnel juhul kuivatuskulu erinenud kolm korda. Kuivatite osas keeruline limiiti järgida. Seejuures osad kuivatid on viimastel aastatel viidud üle põlevkivile või gaasiküttele.

A. Oopkaup: ka mullalõimis muudab.

M. Järvik: saab seada koefitsiente tava versus mahe. Mulla harimise eripärad on erinevad.

K. Visnapuu: ükskõik mis süsteem saab olema, igal juhul see ei tohi karistada innovatiivseid ettevõtteid, säästlik kasutamine, robotiseerimine, uued kütused, säästlik kasutamine - diisli asendamine elektriga, jagamismajandus, mis on põllumajanduses kiiresti arenev. Kui kõige innovatiivsemad jäävad soodustustest ilma, siis on see ebavõrdne konkurents. Kui 30-55 mln antakse seda soodustust ja kui kõige innovatiivsemad sellest ilma jäävad, siis on see ebavõrdne kohtlemine ja seda võiks uus süsteem silmas pidada. Kui toetada dotatsiooniga, siis looma- ja hektaripõhiselt kõiki ühtemoodi.

M. Järvik: võrdselt hektaripõhiselt saab jagada ja mingid koefitsiendid võiks tulla

mahepõllumajandus vs tavapõllumajandus, kus mullaharimise eripärad on erinevad. Kui keegi hakkab elektriga põldu kündma, siis ta toetust ei saa, tulebki vahe vahele. Kõikidest nõuannetest tuleb parim osa välja noppida ja teha uued otsused, kuidas edasi minna.

V. Pak: eelmisest ettekandest on näha, et tendents on paremuse poole. Väärkasutus on ju vähenenud 500 000 eur juba. Täna uus asi ikkagi tekitab jube palju segadust. Ma ikkagi rõhutaks üle erinevate kultuuride vahe, erinevus kultuuride vahel on väga suur, aianduses on kulu oluliselt suurem. Juba on toodud välja palju teisi kohti, mida saaks parandada.

K-L. Nõlvak: küsiks üle, mida peetakse silmas erimärgitamise kulu all?

M. Järvik: erimärgistamine, kütuse värvimine ise on kulu. Halduskulu kontrollimiseks on teine suur kulu. Kui on skeem aktsiisisoodustuse maksmiseks, siis see jõuabki arvele ja ei ole vaja kontrolle saata tanklatesse ega mujale. Kindlasti peab teiste riikide kogemusi uurima, kuidas on asjad täpsemalt lahendatud. Soome ei värvi, Soome värvis ja lõpetas värvimise ning Soomes ollakse süsteemiga väga rahul.

J. Mättik: ma arvan, et me keegi ei taha minna tagasi talongiajastusse, kus oli ette nähtud konkreetne kogus, mida kulutati nii nagu ka J. Läänemets välja tõi. Oleme e-riik, tuleb olemasolevat süsteemi täiendada, meil kõikidel ettevõtjatel on tankimiskaardid.

P-T. Orro: igal variandil on plussid ja miinused. Kui asju ümber korraldada on oluline, et kaaluksime kõik detailid korralikult läbi, et see läheks korralikult tööle, kuna mõjutatud isikute ring suur.

I. Lemetti: kindlasti.

J. Läänemets: kui minnakse limiitide peale ja 2017. a on kõigil mees ning kui tekib reaalne ülekulu, olud on rasked, kas puuduoleva kütuse peab ostma tavamääraga, kas ülekulu kompensatsioon nähakse ette?

M. Järvik: aastate lõikes peaks olema aktsiis kompenseeritud. Veel korra, nähes seda mitmetes tanklates, kuidas s-klassi mercedesed oma silma all tangivad sinist kütust, siis see asi tuleb igal juhul lõpetada.

I. Lemetti: täna on tehtud päris palju ettepanekuid, kuidas olemasolevat skeemi muuta ja ka selles osas, kuidas teistmoodi saaks. See on nii tähtis küsimus, et enne lõplikke otsuseid tuleme siia PMAN-i konkreetsemate ettepanekutega.

3. Taimekaitsevahendite säästva kasutamise tegevuskava 2019–2023 – ettekande tegi Madis Võikar

K. Peterson: Mida on silmas peetud pinnavees esinevate jääkide piirväärtuste ülevaatamisega? Kas plaanis on piirnorme pigem karmistada või leevendada? Miks on üldmõõdikuna välja toodud leiud põhjavees, kuid mitte pinnavees?

M. Võikar: Pinnavee piirnormide ülevaatamine on planeeritud koostöös Keskkonnaministeeriumiga. Vaatame need üle, kuna hetkel on piirnormid vastavas keskkonnaministri määruse lisas toimeainetele välja toodud ühtse väärtusena, täpsem oleks aga vaadata erinevaid toimeaineid eraldiseisvalt. Indikaatorite puhul jälgisime, et oleks võimalik kasutada olemasolevaid andmeid, mida seire käigus juba järjepidevalt kogutakse. Kuna

pinnavee puhul vajavad piirnormid ülevaatamist, siis kasutasime põhjavee andmeid, mis on järjepideva seire käigus kogutud.

A. Oopkaup: Tahaksin kommenteerida seoses kohalike omavalitsuste teavitamisega nende võimalusest kehtestada piiranguid taimekaitsevahendite kasutamisele. Näen siinkohal riski, et piiranguid hakkavad kehtestama isikud, kes ei ole piisavalt hästi valdkonnaga kursis (ei oma ka taimekaitsetunnistust ega ole läbinud koolitust). Näiteks on juba praegu eramaaomanikud hakanud põllumeestele emotsioonide ajal piiranguid seadma. Sellega tuleks arvestada, kuna antud näiteid leidub. Teiseks tooks välja, et tegevuskavas võiks rohkem olla mainitud proaktiivseid tegevusi (nt juba oli mainitud biopreparaatide kasutamine alternatiivina). Samuti saaks teavitustööga jagada infot, mis tugineb meteoroloogilistele andmetele ja anda nende põhjal ajakohaseid soovitusi. Kas Eestis oleks võimalik kunagi ka pritsimiskeeld juhul, kui pritsil puudub GPS tugi? Peamine keskkonnasaaste tulenebki üldiselt vääralt planeeritud kogustest. Tehnoloogia selliseks lahenduseks oleks olemas.

M. Võikar: Antud punkti all on mõeldud KOVide puhul vaid taimekaitsetöid avalikes kohtades. Oluline on, et KOVid teadvustaks, et on nende valik, kas reguleerida KOV territooriumil olevatel parkide, haljasalade jne taimekaitse töid, mida kas ise tehakse või sisse ostetakse. Teises küsimuses nõustume, teavitustöö on oluline, sellele tegevuskava tegevused ka rõhuvad. GPS kasutamise kohustuse osas ei saa täna võtta seisukohta, kuid pikas perspektiivis seda välistada ei saa.

T. Kevvai: Strateegiakava koostamisel arvestame kindlasti ka keskkonnasõbralike tehnoloogiate kasutamise soodustamist.

J. Läänemets: Investeeringute hindamistabelis võiks arvestada ka just seadmete olemust nagu mainitud GPSi olemasolu. Kas pritside kontrolliõigus jääb endiselt ka pritse müüvatele ettevõtjatele? Neil on teadmised parimal kujul olemas, seega on oluline, et nad saaks ise kontrollida, kuna tunnevad seadmeid paremini.

M. Võikar: Jah, pritside kontrolliõigus jääb endiselt ka pritse müüvatele ettevõtjatele.

R. Reinberg: Meie jaoks on oluline teema taimekaitsevahendite kasutusmahtude suurenemine. Seetõttu on samuti oluline ITK edendamine ja keskkonnasõbralike meetodite kasutamine. Kindlasti tuleb seejuures kaasata ka teadlaste/teadusasutuste tuge ja valdkonna eksperte. Teadlikkuse tõstmine on oluline ja see oli ka välja toodud. Vajalikud on ka veel laialdased uuringud erinevate toimeainete koosmõjudest. Ka järelevalve tõhustamine on tähtis, tuleb parandada järelevalveasutuste koostööd. Nõukogu töös sooviks samuti panustada.

E. Pärnpuu: Tahaks veelkord välja tuua, et omavalitsuste piirid on järjest suurenenud ja olukorra hindamine keerulisem, seega ei tohiks KOVile piirangute seadmise ülesannet ja selliste otsuste tegemist anda.

4. Toidutarneahela ametliku kontrolli määruste rakendamise ettevalmistamisest, sh järelevalvetasudest – ettekande tegi Allan Aleksašin

S. Potisepp: Positiivne, et alusetu vihje peale tehtavat kontrolli ei pea enam käitleja kinni maksma. Vihje tõttu tehtud kontrolli peaks hoopis kaebaja kinni maksma, kui tegelikult on ettevõttes kõik korras.

A. Aleksašin: Me ei saa seda päris nii teha, vihje võib olla ka anonüümne.

S. Potisepp: Võiks maksta vihje tegija, kui võimalik.

I. Lemetti: Päris hästi ei olnud arusaadav, mis on kohustuslik, mille me peame üle võtma, mille mitte.

A. Aleksašin: Kohustused jäävad samaks, aga juurde tuli kohustuslike tasude hulka söödaettevõtete tegevusloa andmise rahastamise kohustus, aga sellel pole kindlaks määratud määra. Määr on ette määratud ainult loomsete saaduste ja loomade kontrolli eest, need, mis on määruse lisas. Summad jäid ka põhimõtteliselt samaks, mis praeguses määruses. Lisandus üks kohustuslik tegevus, aga sellel pole kindlaksmääratud määra, kuna see on riigiti erinev palju järelevalvetoiming maksab.

A. Oopkaup: Kas ma saan õigesti aru, et toidukäitlejad saavad teistsuguse kontrolli?

A. Aleksašin: Ei, toidukäitlejatele jääb süsteem samaks. Lihtsalt tasu korrigeeritakse vastavalt nendele määruses toodud komponentidele.

M. Klaassen: Mis juhtub suurematel laadadel, kus on palju väiksemaid käitlejaid koos? Kes saab trahvi? Kes maksab selle VTA inimese kohalolu eest?

A. Aleksašin: Oleneb, kas saab trahvi üldse. Laadade kontrolli tehakse jätkuvalt ja nii, kuidas plaani võetakse. Kontrollitakse käitlejat/laadal kauplejat. Kui midagi ei leita, siis ei leita, aga kui kontroll tuleb ja teeb toimingut natuke aega, siis ta selle natukese aja maksab kinni, aga ta ei pruugi alati saada kohe ettekirjutust või trahviotsust.

A. Oopkaup: Söödaseaduse alusel on esmatootjad vabastatud sellest tasust. Kas toiduseaduse alusel jääb vabastus tasu maksmisest kehtima?

A. Aleksašin: Jah, see jääb kehtima. Tahtsimegi viia ühtsetele alustele. Kui käitleja tegeleb mõlemaga, siis nüüd need ühtiks ja seda me ei plaani muuta. Teatud muudatusi on piirikontrolli ja impordi puhul, mis ei seostu otseselt selle tasuga, millest ülevaate andsin.

S. Potisepp: Sektorile kontrollimäärusest tulenevaid kitsendusi selgitatud ei ole. Olen seda küsinud juba pikemat aega ja nägime seda põgusalt nüüd esimest korda, mis selle sisu on. Põgusa tagasiside osas ma arvan küll, et sektor väga õnnelik veterinaar- ja toidu järelevalve tunnitasu määruse osas ei ole. Seda väga selgel põhjusel, et meil on üldine printsiip ja küsimus, mida oleme sageli küsinud, aga millele pole vastust saanud. Meile jääb arusaamatuks, miks esmatootmisega seotud järelevalvetoimingute eest järelevalvetasusid ei koguta. Võiks olla ühtsetel printsiipidel, panna paika, et koguste pealt maksad natuke või maksad rohkem, aga see oleks selline ühine lähenemine kogu sektorile. Paraku kulud tulevad töötajatele. Me näeme siit lisakulu tulemas. Viimase kahe ja poole aastaga kõik sisendid, mis on toidu- ja joogitööstusel, on tõusnud. Valitsus on selle nimel kõvasti tööd teinud. Praktiliselt ükski kulu pole toidu- ja joogisektorist mööda läinud. Selles osas siin väga ei rõõmustata pehmelt öeldes. Mul on päris mitu küsimust. Ühele sa peaaegu vastasid ära. Vaatasin, et siin ei ole loogikat, et kui praegu tunnitasu on 12,3 ja see tõuseb 20-25 euroni tund, siis see ei ole mitte 40-50% tõusu vaid kohati 100% tõusu. Aga selle sisu, nagu ma aru saan, ei tea. Veel, me teame kulu komponente, aga meile jääb arusaamatuks, kuidas need komponendid järelevalve tunnitasuks kuluvad. Milliseid kulusid konkreetselt hakkab ettevõtja edaspidi kinni maksma? Milliseid laboriuuringuid, milliseid laborianalüüse?

A. Aleksašin: Nende komponentide juures tuleb alati meeles pidada, et sinna arvesse lähevad siiski ainult need, mis on seotud selle konkreetse valdkonnaga. Tunnitasu on plaanis arvutada

täpselt välja nii veterinaarjärelevalve kui toidu ja sööda puhul. Arvestatakse neid laborikuluseid, mis on läinud vaja teha eelmise aasta jooksul selles sektoris. Pluss igasugu need muud komponendid, kindlasti peame silmas ka töötajate kuluseid. VTA on need protsessid ära hinnanud ja need lähevad protsentidega proportsionaalselt sinna arvestusse.

S. Potisepp: Meie ettepanek on koostöös need läbi töötada, et saaksime neid põhimõtteid näha.

A. Aleksašin: See avaldatakse, kui meil on valmis.

S. Potisepp: Olete öelnud siin, et ligi 150 000 moodustavad laborikulud. 150 000 laborikuludeks on vähe. Ma ei tea, kui palju need praegu on, aga tundub, et see ei ole väga suur summa. Usun, et see ei pruugi olla õige.

A. Aleksašin: Võib-olla mitte, pole veel lõplik arvutus. Me arvutame täpsemalt üle, kui läheb määrade väljatöötamiseks. Aga tasub meeles pidada, et sinna laborikulu sisse ei lähe enamik seireid, see tõmbab seda arvatavat laborikulu madalamaks. Ühe märkuse ütleks veel, et tegelikult me tutvustasime kontrollimäärust ja sellest tulenevaid põhimõtteid ning eeldatavaid põhilisi muudatusi eelmise aasta sügisel Toiduliidu infopäeval.

S. Potisepp: Mitte põhimõtteid sügavuti.

A. Aleksašin: Enamuse käisime tegelikult üle, et millised on uued muutused. Päril pimeduses keegi siiski ei koba. Kui paljud seal kohal käisid, on iseasi.

S. Potisepp: Kas ja kuidas kasutatakse ära järelevalvetasude vähendamise võimalusi, mida annab artikkel 79 lõige 3, näiteks võttes arvesse, kas varasem ametlik kontroll on näidanud, et ettevõtte järgib artikli 1 lõikes 2 osutatud norme. Kuidas see kajastub edaspidi ja kuidas on see õiguslikult reguleeritud?

A. Aleksašin: Me asume sellega tegelema. Tegelikult neid vähendamismehhanisme saab kasutada määruse mõttes otseselt ainult kogusepõhiste tasude puhul. Samas on need vähendamise võimalused antud riigile vabatahtlikuks. Et me saaksime õiglaselt vähendamise mehhanismid paika panna, selleks meil on plaanis tellida väljast vastav analüüs sisse, kuna siin on need kriteeriumid väga olulised ja peaksid olema võimalikult optimaalsed ja kõigile sektoritele sobivad. Aga tunnitase puhul pole see niivõrd relevantne, sest tunnitase ise oma olemuselt ja kujunemiselt on selline, mis arvestab ettevõtte riski ja muid aspekte seega ka vähendamise osas vaadatakse, mida ja mis peab sisse arvestama. VTA-l on võimalik arvestada ka eelnevaid järelevalvetulemusi. Näiteks eelmiste tulemuste põhjal teha vähem kontrollid või arvestada ettevõtte oma enesekontrolli tulemusi ja HACCAPi andmeid. Tunnitase ise ongi juba paindlikum, kogusepõhist saab siis edaspidi kriteeriumite põhjal vähendada. See on meil igal juhul plaanis välja töötada.

S. Potisepp: Me tahame neid põhimõtteid ikkagi näha, meie jaoks see väga selge ei ole. Võiks kaaluda tunnitase rahastamist ka riigieelarvest. Ettevõtted maksavad ju iga päev erinevaid makse riigikassasse.

I. Lemetti: Põhimõtete tutvustamine kindlasti tuleb, see pole küsimus.

M. Pajo: Kui tunnete, et koormus kasvab, siis tulge välja oma ettepanekutega.

S. Potisepp: Positiivne on tõesti see, et siin on konkreetselt välja toodud, et kaebuste või valekaebuste peale, kui ettevõtetest ei leita, et oleks midagi valesti, siis selle eest enam maksmata

ei pea. Mulle tundus, et mõned muigasid selle lause peale, aga see on praegu päevakorras. Kaevatakse iga asja peale.

5. Turu läbipaistvus – ettekande tegi Erkki Miller

I. Lemetti: Kas Statistikaametile muutub nende andmete kogumine kohustuslikuks?

E. Miller: Hetkel turuinfo andmete kogumist ja edastamist korraldab Eestis Eesti Konjunkturiinstituut ja andmete kogumine ja edastamine on kohustuslik.

A. Oopkaup: Kas kogumise süsteemi muudetakse?

E. Miller: Oleme väga esialgselt arutanud, kuna erinevate statistiliste andmete kogumisega on erinevad küsimused üles kerkinud ka teiste teemade raames. Otsuseid ei ole, hetkel ei oska öelda, kas süsteem muutub või ei muutu.

A. Oopkaup: Tuleks hinnata halduskoormust, kui andmete esitaja vaatenurgast. Kaks olulist direktiivi, mida Eesti kavatseb rakendada ja ka eelmise päevakorrapunktiga haakuv, toiduseaduse muudatused, eeldame, et PMANi kaudu hoitakse tootjaid kursis arengutest, mis nendes valdkondades toimub. Hindade kogumise osas, kas neid Eesti siseselt kasutab ainult EKI?

E. Miller: Kogutud hinnainfot ei kasuta ainule EKI, vaid ka Maaeluministerium ja sektori esindajad. Kommentaariks, et kogutavast infost saadav tulu Euroopa Komisjoni arvates peaks ületama kulu.

S. Potisepp: Oleme saatnud oma kommentaarid. Ei teadnud, et see teema on täna päevakorras, aga kordan seisukohad üle. 1) Oleme arvamisel, et infot on piisavalt ja see on kättesaadav. Halduskoormuse kasv on suur. 2) Sellises konkurentsisis, nagu on toiduainetööstused, ei tule sageli liigne avatus kasuks lepingute sõlmimisel. 3) Põllumajandustootjatele on probleemiks see, et ollakse väikesed ja seoses sellega ka väikese turujõuga. Tuleb teha koostööd. 4) Kui hakatakse andmeid koguma, siis meil oli kohtumine Statistikaametiga. Alates 2019. a on uus statistikaseadus ja seal on palju konkreetseid toodete liigitusi toiduainete osas, mille puhul vaadatakse kogu nimekiri üle, sest iga rea kogumise eest tuleb maksta. Kui Maaeluministeriumil on selle vastu huvi, siis tuleb selle eest ka maksta. Ei ole päris selge, milliseid teavitusi tuleb teha ja mida vastu saadakse.

E. Miller: Selgitasime, et hinnainfot tuleb edastada, kui tootmine moodustab EL vastava sektori tootmisest 2%. Oleme teinud esialgse analüüsi ja ettekandes toodu on meie esialgne hinnang, mida tuleb EK-le esitada.

U. Kruuse: Kasu ja lõppeesmärk jäi segaseks. Mis moel turuinfo annab kasu läbirääkimistel?

E. Miller: Saame aru Euroopa Komisjoni ettepanekust nii, et kui erinevates tarneahela etappides on hinnad avalikud, siis põllumajandustootjal on rohkem informatsiooni läbi rääkides ostjatega, tehes investeringuplaane jne. Hetkel on palju hinnainfot tootmise tasandil, järgmistel etappidel on informatsiooni oluliselt vähem. Euroopa Parlament, komisjon ja nõukogu on leidnud, et kui tootmise järgmistest etappidest on rohkem informatsiooni, siis see tuleb kasuks esmatootjale.

A. Oopkaup: Üks kasu koht on, et saab võrrelda töötlemise efektiivsust kuna kogutakse sarnaseid hindu, seega kasu võib avalduda EL tasandil.

(allkirjastatud digitaalselt)
Mart Järvik
Nõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)
Martti Mandel
Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa Kähr
Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Marge Nõmmik
Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Kadri Kabel
Protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Erkki Miller
Protokollija